NILS WAHL
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2016. április 21.[1]

**C-221/15. sz. ügy**

**Openbaar Ministerie**
**kontra**
**Etablissements Fr. Colruyt NV**

(a hof van beroep te Brussel [brüsszeli fellebbviteli bíróság, Belgium] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„2011/64/EU irányelv — A dohánygyártmányokra alkalmazandó jövedéki adók — A dohánygyártmányok kiskereskedelmi ára — Adójegy — Minimumárak — Áruk szabad mozgása — Mennyiségi korlátozások — EUMSZ 101. cikk”

1. Négy évtizeddel a dohánygyártmányok jövedéki adóinak harmonizálásáról szóló első irányelv[2] bevezetését követően meglepő lehet, hogy a témával foglalkozó legújabb irányelvben előírt rendelkezések[3] továbbra is a Bíróság értelmezését igénylik.

2. Ahogyan azonban a kérdést előterjesztő bíróság kérdései mutatják, továbbra is nehézségeket vet fel és tisztázást igényel a dohánytermékek nemzeti piaci árát szabályozó nemzeti intézkedések uniós joggal való összeegyeztethetősége. E nehézségek nem csupán a fent hivatkozott irányelv rendelkezéseit érintik, hanem az áruk szabad mozgására és a verseny szabadságára vonatkozó uniós szabályok hivatkozott nemzeti intézkedésekre való alkalmazhatóságát is.

3. A jelen eljárásban annak tisztázását kérik a Bíróságtól, hogy az alapügyben szóban forgóhoz hasonló nemzeti intézkedés összeegyeztethető-e a 2011/64 irányelv 15. cikkének (1) bekezdésével, az EUMSZ 34. cikkel, valamint az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésével együtt értelmezett EUMSZ 101. cikkel.

## I – **Jogi keret**

### A – *A 2011/64 irányelv*

4. A 2011/64 irányelv a dohánygyártmányok adójával foglalkozó három korábbi irányelvet[4] kodifikálja.

1 — Eredeti nyelv: angol.

2 — A hivatkozott irányelv a dohánygyártmányok fogyasztását érintő, a forgalmi adón kívüli egyéb adókról szóló, 1972. december 19-i 72/464/EGK tanácsi irányelv (HL L 303., 1. o.) volt.

3 — A dohánygyártmányokra alkalmazott jövedéki adó szerkezetéről és adókulcsáról szóló, 2011. június 21-i 2011/64/EU tanácsi irányelv (HL L 176., 24. o.; a továbbiakban: 2011/64 irányelv).

4 — A cigaretták adójának közelítéséről szóló, 1992. október 19-i 92/79/EGK tanácsi irányelv (HL L 316., 8. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 13. kötet, 202. o.); a cigarettán kívüli dohánygyártmány adójának közelítéséről szóló, 1992. október 19-i 92/80/EGK tanácsi irányelv (HL L 316., 10. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 13. kötet, 204. o.) és a dohánygyártmányok fogyasztását érintő, a forgalmi adón kívüli egyéb adókról szóló, 1995. november 27-i 95/59/EK tanácsi irányelv (HL L 291., 40. o.; magyar nyelvű különkiadás 9. fejezet, 1. kötet, 283. o.).

5. A 2011/64 irányelv (3), (9) és (10) preambulumbekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(3) Az Európai Unióról szóló Szerződés egyik célja egy gazdasági unió fenntartása, amely jellemzői hasonlítanak egy nemzeti piac jellemzőihez, amelyen belül egészséges verseny uralkodik. A dohánygyártmányok tekintetében e cél elérése előfeltételezi, hogy a tagállamokban az ezen ágazat termékeinek forgalmát érintő adók alkalmazása ne torzítsa a versenyfeltételeket, és az Unión belül ne akadályozza azok szabad mozgását.

[…]

(9) Különösen a jövedéki adók szerkezete összehangolásának kell ahhoz vezetnie, hogy az ugyanazon csoportba tartozó dohánygyártmányok kategóriái közötti verseny az adóterhek következtében ne torzuljon, és hogy ez a tagállamok nemzeti piacainak megnyitását valósítsa meg.

(10) A szabad verseny követelménye a szabad árképzést jelenti a dohánygyártmányok minden csoportja tekintetében.”

6. A 2011/64 irányelv 1. cikke szerint ez az eszköz megállapítja a tagállamok által a dohánygyártmányokra kivetett jövedéki adó szerkezete és adókulcsa összehangolásának általános elveit.

7. A 2011/64 irányelv 15. cikkének (1) bekezdése a következőket írja elő:

„A gyártók, vagy adott esetben azok Unión belüli képviselői vagy megbízottjai, valamint a harmadik országokból dohányt importálók szabadon határozhatják meg a legmagasabb kiskereskedelmi árat minden termék esetében és minden tagállam számára, ahol a kérdéses terméket szabad forgalomba bocsátják.

Az első albekezdés azonban nem akadályozhatja az árszínvonalak ellenőrzésére vonatkozó nemzeti jogalkotási rendszerek végrehajtását, vagy a meghatározott árak betartását [helyesen: az árszínvonal ellenőrzésére vagy az előírt árak betartására vonatkozó nemzeti jogszabályok alkalmazását], feltéve hogy azok összeegyeztethetők az Unió jogalkotásával.”

B – *A belga jog*

8. A Wet 24 januari 1977 betreffende de bescherming van de gezondheid van de gebruikers op het stuk van de voedingsmiddelen en andere producten (a fogyasztók egészségének az élelmiszerek és egyéb termékek tekintetében történő védelméről szóló, 1977. január 24-i törvény[5]; a továbbiakban: szóban forgó törvény) 7. cikke 2a. §-ának 1. pontja a következőképpen rendelkezik:

„Tilos a dohány, a dohányalapú termékek és a hasonló termékek (a továbbiakban: dohánytermékek) reklámozása és az ezek útján történő szponzorálás.

Reklámozásnak és szponzorálásnak minősül minden olyan közlés vagy cselekmény, amelynek közvetlen vagy közvetett célja a vásárlás ösztönzése, a helyszíntől, az alkalmazott kommunikációs eszközöktől vagy a használt módszerektől függetlenül.”

II – **A tényállás, az eljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések**

9. Az Etablissements Fr. Colruyt NV (a továbbiakban: Colruyt) több szupermarketet üzemeltet Belgiumban.

5 — Moniteur belge, 1977. április 8., 4501. o.

10. A kérdést előterjesztő bíróság szerint a Colruyt a gyártó vagy az importőr által rögzített adójegyen feltüntetett ár alatti egységáron értékesített különböző dohánytermékeket, időszakos általános engedményt és mennyiségi engedményt is alkalmazott ugyanazon dohánytermékekre, és ifjúsági mozgalmak tagjai számára biztosított általános engedményt. Az Openbaar Ministerie (ügyészség) úgy vélte, hogy ezáltal a Colruyt megsértette a szóban forgó törvényt, mivel többek között a dohánytermékek adójegyen feltüntetett ár alatti áron való értékesítése e termékek vásárlásának közvetlen vagy közvetett ösztönzésére irányuló cselekmény.

11. Miután a correctionele rechtbank te Brussel (brüsszeli büntetőbíróság) megállapította a jogsértés fennállását, az ügyet fellebbezést követően felterjesztették a hof van beroep te Brussel (brüsszeli fellebbviteli bíróság) elé.

12. A hivatkozott bíróság előtt a Colruyt azzal érvelt, hogy az adójegyen feltüntetett ár alatti kiskereskedelmi árak alkalmazásának tilalma összeegyeztethetetlen az uniós joggal, nevezetesen a 2011/64 irányelv 15. cikkének (1) bekezdésével, az EUMSZ 34. cikkel, valamint az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésével együtt értelmezett EUMSZ 101. cikkel.

13. Mivel a kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei voltak, felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) Ellentétes-e a 2011/64/EU irányelv – adott esetben az Európai Unió 2000. december 7-i Alapjogi Chartájának 20. és 21. cikkével összefüggésben értelmezett – 15. cikkének (1) bekezdésével az olyan nemzeti intézkedés, amely minimumárak betartására kötelezi a kiskereskedőket azáltal, hogy megtiltja számukra, hogy a gyártó/importőr által az adójegyen feltüntetett ár alatti árat alkalmazzanak a dohánytermékekre?

2) Ellentétes-e az EUMSZ 34. cikkel az olyan nemzeti intézkedés, amely minimumárak betartására kötelezi a kiskereskedőket azáltal, hogy megtiltja számukra, hogy a gyártó/importőr által az adójegyen feltüntetett ár alatti árat alkalmazzanak a dohánytermékekre?

3) Ellentétes-e az EUMSZ 101. cikkel összefüggésben értelmezett [EUSZ][6] 4. cikk (3) bekezdésével az olyan nemzeti intézkedés, amely minimumárak betartására kötelezi a kiskereskedőket azzal, hogy megtiltja számukra, hogy a gyártó/importőr által az adójegyen feltüntetett ár alatti árat alkalmazzanak a dohánytermékekre?”

14. Írásbeli észrevételt a Colruyt, a belga, a francia és a portugál kormány, valamint a Bizottság terjesztett elő. A Colruyt, a belga és a francia kormány, valamint a Bizottság szóbeli észrevételeit a 2016. február 17-én megtartott nyilvános tárgyaláson hallgatták meg.

## III – **Értékelés**

### A – *Elfogadhatóság*

15. A belga és a francia kormány két okból vitatja az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatóságát: egyrészt a kérdések olyan uniós jogi rendelkezéseket érintenek, amelyek nem relevánsak az alapügyben, másrészt pedig a hof van beroep te Brussel (brüsszeli fellebbviteli bíróság) nem nyújtott elegendő információt az alapügy jogi és ténybeli hátteréről.

16. Számomra ezek az érvek nem meggyőzőek.

6 — A hof van beroep te Brussel (brüsszeli fellebbviteli bíróság) az EUMSZ 4. cikk (3) bekezdésére hivatkozik, amelyet egyszerű szövegezési hibának tekintek, mivel a hivatkozott rendelkezés nem releváns a szóban forgó kérdés szempontjából.

17. Először, nem hiszem, hogy a hof van beroep te Brussel (brüsszeli fellebbviteli bíróság) által hivatkozott uniós rendelkezéseket irrelevánsnak lehet tekinteni az alapügy szempontjából. A hivatkozott bíróság azt kívánja megállapítani, hogy a Colruyt által állítólag megsértett nemzeti rendelkezés összeegyeztethető-e az uniós joggal. Egyértelmű, hogy amennyiben az ilyen rendelkezés összeegyeztethetetlen az uniós joggal, akkor annak megsértéséért nem lehet büntetőjogi szankcióval sújtani a Colruytot. Ezzel összefüggésben kiemelem, hogy az uniós szabályok által megengedett vagy előírt magatartás tekintetében bírságot előíró, vagy e szabályokat hatékony érvényesülésüktől megfosztó nemzeti büntetőjogi rendelkezések összeegyeztethetetlenek a Szerződéssel [7] és következésképpen a nemzeti bíróságoknak mellőzni kell alkalmazásukat. [8]

18. Másodszor, bár igaz, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tömörnek mondható, úgy vélem, hogy elemei elegendők az előterjesztett kérdések megválaszolásához. A kérelem tehát eleget tesz a Bíróság eljárási szabályzata 94. cikkének.

19. Mindezek alapján tehát megalapozatlan az elfogadhatatlansági kifogás.

B – *Az első kérdés*

20. Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi, hogy ellentétes-e a 2011/64 irányelv 15. cikkének (1) bekezdésével az olyan nemzeti intézkedés, amely megtiltja a kiskereskedők számára, hogy a gyártó vagy az importőr által az adójegyen feltüntetett ár alatti áron értékesítsenek dohánygyártmányokat.

21. Először is, mindenekelőtt emlékeztetek arra, hogy elődjeihez hasonlóan a 2011/64 irányelv célja a belső piac működésének biztosítása és az egészséges verseny ösztönzése azáltal, hogy harmonizálja a dohánytermékek jövedéki adójára vonatkozó tagállami rendszereket. A 2011/64 irányelv (3) preambulumbekezdése megállapítja, hogy e célokat annak biztosításával kell elérni, hogy a dohánygyártmányok forgalmát érintő adók alkalmazása ne torzítsa a versenyfeltételeket, és az Unión belül ne akadályozza e termékek szabad mozgását.

22. Mindezek alapján most megvizsgálom a szóban forgó törvénynek a 2011/64 irányelv 15. cikke (1) bekezdésében szereplő rendelkezésekkel való összeegyeztethetőségét.

1. A 2011/64 irányelv 15. cikke (1) bekezdésének első albekezdése

23. A 2011/64 irányelv 15. cikke (1) bekezdésének első albekezdése értelmében a tagállamok biztosítják, hogy a gyártók vagy az importőrök szabadon határozhatják meg a dohánygyártmányok legmagasabb kiskereskedelmi árát. Biztosítja tehát, hogy a gyártók és importőrök versenyezhetnek az árakkal, ugyanakkor biztosítja, hogy a százalékos jövedéki adó alapjának meghatározása minden tagállamban ugyanazon szabályok alapján történjék. [9]

7 — Lásd többek között: 2002. március 19-i Bizottság kontra Olasz Köztársaság ítélet, C-224/00, EU:C:2002:185; 2007. március 6-i Placanica és társai ítélet, C-338/04, C-359/04 és C-360/04, EU:C:2007:133.

8 — Lásd: 2011. április 28-i El Dridi ítélet, C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, 55. pont; 1996. február 29-i Skanavi és Chryssanthakopoulos ítélet, C-193/94, EU:C:1996:70, 17. pont.

9 — Lásd: 2010. március 4-i Bizottság kontra Francia Köztársaság ítélet, C-197/08, EU:C:2010:111, 36. pont; 2000. október 19-i Bizottság kontra Görög Köztársaság ítélet, C-216/98, EU:C:2000:571, 20. pont.

24. Úgy tűnik számomra, hogy a szóban forgó törvény nem jelent nehézséget a hivatkozott rendelkezéssel összefüggésben. Egyszerűen megakadályozza, hogy a kiskereskedők az adójegyen feltüntetettnél alacsonyabb áron adják el a dohánytermékeket. Fontos, hogy az adójegyen szereplő árat továbbra is szabadon határozhatják meg a gyártók vagy az importőrök, akik továbbra is szabadon kihasználhatják a versenytársakkal szemben esetlegesen fennálló versenyelőnyüket. A szóban forgó törvény tehát nem ütközik a gyártók vagy az importőrök legmagasabb kiskereskedelmi ár szabad meghatározására irányuló jogával.

25. Ami a kiskereskedőket illeti, a 2011/64 irányelv egyszerűen nem említi őket, ahogyan nem említi azt sem, hogy az árak szabad meghatározása tekintetében egyenrangú jogot biztosítanának számukra. Hozzátenném, hogy ezt a mellőzést az irányelv célja magyarázza, amely a fent kifejtetteknek megfelelően a jövedéki adók harmonizálására irányul, tehát azzal foglalkozik, hogy egyenlő feltételeket biztosítson a dohánytermékek gyártói és importőrei piacra jutásához.

26. Ezt az értékelést megerősíteni tűnik a GB-INNO-BM ítélet. Az ügy tárgyát képező nemzeti intézkedés gyakorlatilag szinte azonos volt a szóban forgó törvénnyel, és a 2011/64 irányelv 15. cikke (1) bekezdésének elődje, a 72/464 irányelv 5. cikkének (1) bekezdése alapján vizsgálták. Ítéletében a Bíróság megállapította, hogy a belföldi vagy import dohánygyártmányok fogyasztónak való eladására az eladási árat, nevezetesen az adójegyen feltüntetett árat meghatározó nemzeti rendelkezés megengedett, ha a gyártó vagy az importőr szabadon meghatározhatja az árat (azaz az adójegyen szereplő árat). [10]

27. A GB-INNO-BM ítélet óta azonban átdolgozták és kodifikálták a dohánygyártmányok jövedéki adóiról szóló irányelvet, és gazdag ítélkezési gyakorlat pontosította értelmezését. Ez az ítélkezési gyakorlat különösen azokkal a minimumárakat megállapító nemzeti rendelkezésekkel foglalkozott, amelyek korlátozták a gyártók vagy importőrök arra irányuló jogosultságát, hogy szabadon meghatározzák a legmagasabb árakat. Mivel a szóban forgó törvény következtében a legmagasabb kiskereskedelmi ár gyakorlatilag azonos a kiskereskedelmi minimumárral, hasznosnak és szükségesnek tartom e törvénynek a minimumárakkal összefüggő ezen legújabb fejlemények tükrében való vizsgálatát.

28. A Bizottság kontra Görög Köztársaság ítéletben a dohánytermékek miniszteri határozattal meghatározott kiskereskedelmi minimumárát képviselő intézkedés ellentétesnek bizonyult a 95/59 irányelv 9. cikkével (a 2011/64 irányelv 15. cikke (1) bekezdésének másik elődje). A Bíróság úgy vélte, hogy a minimumár miniszteri határozattal való megállapítása elkerülhetetlenül csorbította a gyártók vagy importőrök ármeghatározásra vonatkozó szabadságát, mivel a legmagasabb kiskereskedelmi áraikat nem állapíthatták meg a kötelező minimum alatt. [11]

29. Később, a Bizottság kontra Francia Köztársaság ítéletben a dohánytermékek kiskereskedelmi minimumárát a dohánytermékek piaci átlagárának minimum 95%-ában meghatározó intézkedés ugyancsak ellentétesnek bizonyult a 95/59 irányelv 9. cikkével, mivel a gyártók és importőrök közötti árverseny megszűnését eredményezte. [12]

30. A nemzeti intézkedések mindkét ügyben azzal a következménnyel jártak, hogy korlátozták a gyártók és importőrök rendes versenyfeltételek közötti ármeghatározásra vonatkozó szabadságát. A nemzeti hatóságok által egyoldalúan meghatározott, vagy az átlagárra való hivatkozással megállapított minimumár valóban elkerülhetetlenül megakadályozza a gyártókat abban, hogy szabadon határozzák meg a legmagasabb kiskereskedelmi áraikat: a legmagasabb ár soha nem lehet alacsonyabb a kötelező minimumnál.

10 — Lásd: 1977. november 16-i GB-INNO-BM ítélet, 13/77, EU:C:1977:185, 64. pont.

11 — Lásd: 2000. október 19-i Bizottság kontra Görög Köztársaság ítélet, C-216/98, EU:C:2000:571, 21. pont.

12 — Lásd: 2010. március 4-i Bizottság kontra Francia Köztársaság ítélet, C-197/08, EU:C:2010:111, 41. pont.

31. A fent hivatkozott ítélkezési gyakorlat arra enged következtetni, hogy a minimumárat megállapító intézkedések csak abban az esetben tiltottak, ha érintik a gyártó vagy az importőr legmagasabb árak meghatározására irányuló szabadságát, és ennek eredményeképpen kizárják a gyártók vagy az importőrök versenytársaikkal szembeni esetleges versenyelőnyét.

32. A szóban forgó törvény lehetővé teszi a gyártóknak és importőröknek a legmagasabb kiskereskedelmi áraik szabad megállapítását, és nem érinti az árversenyre való képességüket. Mindezek alapján arra a következtetésre jutottam, hogy nem ellentétes a 2011/64 irányelv 15. cikke (1) bekezdésének első albekezdésével a szóban forgóhoz hasonló olyan nemzeti intézkedés, amely megtiltja a kiskereskedők számára, hogy a gyártó vagy az importőr által az adójegyen feltüntetett ár alatti áron értékesítsenek dohánytermékeket.

2. A 2011/64 irányelv 15. cikke (1) bekezdésének második albekezdése

33. E következtetés ellenére meg kell említeni azt a körülményt, hogy a 2011/64 irányelv 15. cikke (1) bekezdésének második albekezdése kimondja, hogy az első albekezdésben szereplő elv „nem akadályozhatja az árszínvonalak ellenőrzésére vonatkozó nemzeti jogalkotási rendszerek végrehajtását, vagy a meghatározott árak betartását [helyesen: az árszínvonal ellenőrzésére vagy az előírt árak betartására vonatkozó nemzeti jogszabályok alkalmazását], feltéve, hogy azok összeegyeztethetők az Unió jogalkotásával”.

34. Mivel e rendelkezés szövege egyértelművé teszi, a második albekezdés az első albekezdésben szereplő szabály alóli kivételt valósít meg. A második albekezdés szerint a tagállamok – bizonyos körülmények között – lényegében bevezethetnek vagy hatályban tarthatnak bizonyos olyan nemzeti intézkedéseket, amelyek hatással lehetnek a gyártók és importőrök dohánytermékek legmagasabb ára szabad meghatározására irányuló képességeire.

35. Lényegében, mivel arra jutottam, hogy a szóban forgó törvény nem összeegyeztethetetlen a 2011/64 irányelv 15. cikke (1) bekezdésének első albekezdésével, a hivatkozott törvénynek az ugyanezen rendelkezés második albekezdésével összefüggésben való vizsgálata nem szükséges. Ennek oka nyilvánvaló: mivel a szóban forgó törvény nem sérti az első albekezdésben meghatározott elvet, nincs értelme meghatározni, hogy alkalmazható-e a hivatkozott elv alóli kivétel.

36. Mindazonáltal, mivel a felek hosszasan foglalkoztak ezzel a kérdéssel, és pusztán a teljesség kedvéért, kifejtem, miért vélem úgy, hogy a szóban forgó törvény nem tartozik a 2011/64 irányelv 15. cikke (1) bekezdése második albekezdésének hatálya alá.

37. Ez a rendelkezés kétféle nemzeti intézkedéssel foglalkozik: az árszínvonal ellenőrzésére, valamint az előírt árak betartására vonatkozó intézkedésekkel.

38. Az előző kategória tekintetében az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az „árszínvonal ellenőrzése” kifejezés *csupán* az általános jellegű, az áremelkedés megfékezését szolgáló nemzeti szabályozásra utal.[13] Ez a kifejezés főként az árinfláció megfékezésére irányuló általános intézkedéseket jelenti.[14]

39. Az utóbbi kategória (az előírt árak betartása) tekintetében úgy tűnik, hogy a Bíróság nagyon megszorítóan értelmezte azt. A GB-INNO-BM ítéletben a Bíróság megállapította, hogy a kérdéses rendelkezés csak azzal a feltétellel tette lehetővé eladási ár előírását a tagállamok számára, hogy *az árat a gyártó vagy az importőr szabadon határozta meg*.[15]

13 — Lásd: 1983. június 21-i Bizottság kontra Francia Köztársaság ítélet, 90/82, EU:C:1983:169, 22. pont; 2000. október 19-i Bizottság kontra Görög Köztársaság ítélet, C-216/98, EU:C:2000:571, 25. pont.

14 — Lásd: 2010. március 4-i Bizottság kontra Francia Köztársaság ítélet, C-197/08, EU:C:2010:111, 43. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

15 — Lásd: 1977. november 16-i GB-Inno-BM ítélet, 13/77, EU:C:1977:185, 64. pont.

40. Később, a Bizottság kontra Francia Köztársaság ügyben az a kérdés merült fel, hogy a dohánytermékek kiskereskedelmi minimumárát a termékek piaci átlagárának 95%-ában meghatározó nemzeti intézkedés tekinthető-e „az előírt árak betartására vonatkozó intézkedésnek” a jelenlegi 2011/64 irányelv 15. cikke (1) bekezdésének második albekezdése értelmében. A Bíróság egyértelműen elutasította ezt a lehetőséget, mivel a francia rendszer nem biztosította, hogy a meghatározott minimumár nem sérti a gyártók vagy az importőrök esetleges versenyelőnyét. Mivel sértette a gyártók és importőrök azon szabadságát a legmagasabb kiskereskedelmi ár meghatározásában, amelyet a 15. cikk (1) bekezdésének első albekezdése biztosít, a minimumárat megállapító rendszer nem élhetett az ugyanazon rendelkezés második albekezdésével biztosított eltéréssel.[16] A Bíróság más ítéletekben lényegében ugyanezt a megközelítést követte, kizárva annak lehetőségét, hogy a dohánytermékek áraival összefüggő tagállami jogszabályok lehetnek a 2011/64 irányelv 15. cikke (1) bekezdésének második albekezdése szerinti, az előírt árak betartására vonatkozó intézkedések.[17]

41. Ítélkezési gyakorlatában a Bíróság valóban úgy határozta meg az „előírt ár betartása” kifejezést, hogy „az olyan árat jelöl, amely legmagasabb árként kötelező, ha azt a gyártók vagy az importőrök meghatározták, és a hatóság jóváhagyta, és ilyenként kell tiszteletben tartani az értékesítési lánc minden lépcsőjében a fogyasztónak való értékesítésig”.[18]

42. Ez az ítélkezési gyakorlat annak megfontolására késztet, hogy az előírt árak betartására vonatkozó intézkedések tekintetében az 5. cikk (1) bekezdésének második albekezdése már nem tartalmaz – ha ugyan tartalmazott valaha is – eltérést a gyártók vagy az importőrök szabad ármegállapításra vonatkozó jogától. Egyszerűen csak emlékeztet az irányelvből egyébként is következő tényre, miszerint a tagállamok hozhatnak olyan intézkedéseket, amelyek a fogyasztónak való végső értékesítésig bezárólag biztosítják a gyártó vagy az importőr által megállapított legmagasabb kiskereskedelmi ár betartását.[19] Ez a lehetőség biztosítja annak elkerülését, hogy a megállapított ár túllépése miatt a jövedéki adók rendszerének teljessége sérülhessen.[20]

43. Mindezek alapján úgy látom, hogy a szóban forgó törvény nem az infláció megfékezésére irányuló intézkedés, és nem is a jövedéki adók rendszere teljességének biztosítására irányul. Ezért úgy tűnik számomra, hogy a szóban forgó törvény ennek megfelelően semmiképpen nem tartozik a 2011/64 irányelv 15. cikke (1) bekezdése második albekezdésének hatálya alá.

### 3. Az Alapjogi Charta 20. és 21. cikke

44. A kérdést előterjesztő bíróság végül azt kérte a Bíróságtól, hogy a 2011/64 irányelv 15. cikkének (1) bekezdését az Alapjogi Charta 20. (A törvény előtti egyenlőség) és 21. cikke (A megkülönböztetés tilalma) tükrében értelmezze.

45. A kérdést előterjesztő bíróság azonban nem fejti ki, hogy álláspontja szerint miért lehetnek relevánsak a hivatkozott rendelkezések a jelen eljárásban. Nem látom továbbá azt sem, hogy a szóban forgó törvény hogyan értelmezhető úgy, mint amely hasonló helyzeteket eltérően kezel, vagy mint amely nem, faj, vallás vagy politikai vélemény alapján történő megkülönböztetést vezet be.

46. A Charta 20. és 21. cikkének vizsgálata tehát nem változtat értékelésem eredményén.

16 — 2010. március 4-i Bizottság kontra Franciaország ítélet, C-197/08, EU:C:2010:111, 41–44. pont.

17 — Lásd: 2010. március 4-i Bizottság kontra Osztrák Köztársaság ítélet, C-198/08, EU:C:2010:112 30. pont; 2010. március 4-i Bizottság kontra Írország ítélet, C-221/08, EU:C:2010:113, 41. pont.

18 — Lásd: 1991. május 7-i Bizottság kontra Belgium ítélet, C-287/89, EU:C:1991:188 13. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

19 — Lásd: 2010. március 4-i Bizottság kontra Francia Köztársaság ítélet, C-197/08, EU:C:2010:111, 43. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

20 — Lásd: 2010. március 4-i Bizottság kontra Francia Köztársaság ítélet, C-197/08, EU:C:2010:111, 43. pont; 2000. október 19-i Bizottság kontra Görög Köztársaság ítélet, C-216/98, EU:C:2000:571, 26. pont.

47. Arra következtetek, hogy nem ellentétes a 2011/64 irányelv 15. cikkének (1) bekezdésével az olyan nemzeti intézkedés, amely minimumárak betartására kötelezi a kiskereskedőket azáltal, hogy megtiltja számukra, hogy az adójegyen feltüntetett ár alatti árat alkalmazzanak a dohánytermékekre, feltéve hogy az intézkedés alapján a gyártó vagy az importőr szabadon állapíthatja meg az adójegyen feltüntetett árat.

## C – *A második kérdés*

48. Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság azt kérdezi, hogy az EUMSZ 34. cikkel ellentétes-e az olyan nemzeti intézkedés, amely minimumárak betartására kötelezi a kiskereskedőket azáltal, hogy megtiltja számukra, hogy a gyártó vagy az importőr által az adójegyen feltüntetett ár alatti árat alkalmazzanak a dohánytermékekre.

49. Először is arra hívnám fel a figyelmet, hogy a kérdést előterjesztő bíróság a dohánygyártmányok árreklámjának tilalmára korlátozza kérdését. Míg ugyanez a nemzeti jog megtiltani tűnik a reklámot és a kínálás más formáit, a törvény e szempontjai nem képezik a kérdést előterjesztő bíróság kérdésének tárgyát, és ezért nem vizsgálom azokat. [21]

50. Az EUMSZ 34. cikk szerint tilos a behozatalra vonatkozó minden mennyiségi korlátozás és azzal azonos hatású intézkedés. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a tagállamok minden olyan kereskedelmi szabályozása, amely közvetlenül vagy közvetve, ténylegesen vagy potenciálisan akadályozhatja az Unión belüli kereskedelmet, a Szerződés hivatkozott rendelkezése szerinti mennyiségi korlátozásokkal azonos hatású intézkedésnek minősül. [22]

51. Mindazonáltal a Keck és Mithouard ítélettel kezdődő ítélkezési gyakorlat mentén a Bíróság úgy ítélte meg, hogy az értékesítés egyes módjait korlátozó vagy megtiltó nemzeti jogszabályok más tagállamokból származó termékekre történő alkalmazása nem minősülhet ilyen akadálynak, amennyiben e jogszabályok minden olyan érintett gazdasági szereplőre vonatkoznak, akik az adott állam területén tevékenykednek, és amennyiben mind jogilag, mind ténylegesen ugyanúgy érintik a nemzeti termékek és a más tagállamokból származó termékek forgalmazását. Amennyiben ugyanis e feltételek teljesülnek, az ilyen típusú jogszabályok alkalmazása a más tagállamból származó, az ezen állam által meghatározott szabályoknak megfelelő termékek értékesítésére nem akadályozza meg vagy nehezíti jobban ezek piacra jutását, mint a nemzeti termékek esetében. [23]

52. Mindezek alapján úgy vélem, hogy a szóban forgó törvény azon szempontját, amely lényegében megtiltja a dohánytermékeknek a gyártó vagy az importőr által szabadon megállapított ár alatti árusítását, a Keck és Mithouard egyesített ügyekben hozott ítélet értelmében vett „értékesítési módnak” kell tekinteni.

53. A hivatkozott jogszabályban szereplő rendelkezések valóban nem arra a jellemzőre vonatkoznak, hogy a dohánytermékeket Belgiumban kell forgalmazni, hanem kizárólag az értékesítés módjaira. [24]

21 — Csak megjegyzem, hogy a dohánytermékek reklámja az uniós jog tárgyát képzi, leginkább a dohánytermékek határon átnyúló reklámját tiltó, a tagállamok dohánytermékek reklámozására és szponzorálására vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseinek közelítéséről szóló, 2003. május 26-i 2003/33/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvben (HL L 152., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 7. kötet, 460. o.).

22 — Lásd: 1974. július 11-i Dassonville-ítélet, 8/74, EU:C:1974:82, 5. pont.

23 — Lásd: 1993. november 24-i Keck és Mithouard ítélet, C-267/91 és C-268/91, EU:C:1993:905, 16. és 17. pont. Lásd továbbá: 2009. február 10-i Bizottság kontra Olasz Köztársaság ítélet, C-110/05, EU:C:2009:66, 36. pont.

24 — Lásd e tekintetben: 2009. április 30-i Fachverband der Buch– und Medienwirtschaft ítélet, C-531/07, EU:C:2009:276, 20. pont.

54. Következésképpen mérlegelni kell, hogy a szóban forgó törvény minden olyan érintett gazdasági szereplőre vonatkozik-e, akik az adott állam területén tevékenykednek, és mind jogilag, mind ténylegesen ugyanúgy érinti-e a nemzeti termékek és a más tagállamokból származó termékek forgalmazását.

55. Először is, nem vitatott, hogy a szóban forgó törvény megkülönböztetés nélkül alkalmazandó a Belgiumban gyártott vagy oda behozott valamennyi dohánytermékre. Úgy tűnik, hogy a hivatkozott jogszabály nem ró további terhet az importált termékekre, és nem nehezíti meg a belgiumi piacra jutásukat, mivel a más tagállamok (és a harmadik országok) gyártói vagy importőrei továbbra is teljesen szabadon állapíthatják meg termékeik árát a nekik megfelelő módon, így egyenlő feltételek mellett versenyezhetnek a belföldi gyártókkal.

56. Másodszor, bár a kiskereskedők dohánytermékek árának megállapítására vonatkozó jogosultsága komolyan csökken, ez a jogosultság nem szűnik meg teljesen. Valóban, legalább elméletileg, semmi nem akadályozza meg a kiskereskedőket (különösen a nagy kiskereskedőket) abban, hogy a termékek árának a gyakorlatban szokásostól alacsonyabb szinten való megállapítása érdekében a gyártókkal vagy az importőrökkel (a párhuzamos importőröket is beleértve) tárgyaljanak.[25] Amennyiben a gyártó vagy az importőr egyetért az alacsonyabb ár adójegyen való feltüntetésével, a dohánytermék ezen alacsonyabb áron való értékesítése megengedett, és annak is kell lennie.

57. A fenti megfontolások alapján a szóban forgó törvény a Keck és Mithouard egyesített ügyekben hozott ítélet értelmében vett „értékesítési mód” fogalomkörébe tartozik, és mivel mind jogilag, mind ténylegesen ugyanúgy érinti a nemzeti termékeket és az importált dohánytermékeket, nem tartozik az EUMSZ 34. cikkben előírt tilalom hatálya alá.

58. Így a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EUMSZ 34. cikkel nem ellentétes az olyan nemzeti intézkedés, amely minimumárak betartására kötelezi a kiskereskedőket azáltal, hogy megtiltja számukra, hogy a gyártó vagy importőr által az adójegyen feltüntetett ár alatti árat alkalmazzanak a dohánytermékekre.

## D – *A harmadik kérdés*

59. Harmadik és utolsó kérdésével a nemzeti bíróság azt kívánja meghatározni, hogy a szóban forgóhoz hasonló nemzeti jogszabály ellentétes-e az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésével együtt értelmezett EUMSZ 101. cikkel.

60. Kiemelném, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából következik, hogy noha az EUMSZ 101. és 102. cikk önmagában csakis a vállalkozások magatartását érinti, és nem vonatkozik a tagállamoktól származó törvényi vagy rendeleti intézkedésekre, e cikkek ettől még – az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésével összefüggésben értelmezve – arra kötelezik a tagállamokat, hogy ne hozzanak vagy ne tartsanak hatályban olyan – akár törvényi, akár pedig rendeleti – intézkedéseket, amelyek alkalmasak arra, hogy a vállalkozásokra vonatkozó versenyszabályok hatékony érvényesülését gátolják.[26]

25 — Lásd e tekintetben: 1991. május 7-i Bizottság kontra Belgium ítélet, C-287/89, EU:C:1991:188; 1988. július 14-i Bizottság kontra Belgium ítélet, 298/86, EU:C:1988:404.

26 — Lásd többek között: 1977. november 16-i GB-Inno-BM ítélet, 13/77, EU:C:1977:185, 31. pont; 2006. december 5-i Cipolla és társai ítélet, C-94/04 és C-202/04, EU:C:2006:758, 46. pont; 2014. szeptember 4-i API és társai ítélet, C-184/13–C-187/13, C-194/13, C-195/13 és C-208/13, EU:C:2014:2147, 28. pont.

61. A Bíróság kimondta különösen, hogy az EUSZ 4. cikk (3) bekezdést és az EUMSZ 101 cikket sérti akár az, ha valamely tagállam előírja vagy előnyben részesíti az EUMSZ 101. cikkel ellentétes megállapodások kötését, vagy az ilyen megállapodások hatását erősíti, akár az, ha a saját szabályozásának állami jellegét megszünteti azáltal, hogy a gazdasági jellegű döntések meghozatalának felelősségét magán piaci szereplőkre ruházza. [27]

62. A jelen eljárásban semmi nem utal arra, hogy az alapügy szerinti helyzet e három körülményegyüttes valamelyikéhez tartozhat.

63. Először is, a szóban forgó törvény nem írja elő vagy részesíti előnyben az EUMSZ 101. cikkel ellentétes megállapodások kötését. Valóban, ha a hatóság vagy valamely jogszabály automatikus alkalmazása egyoldalúan állapítja meg a minimumárat, alaptalan arra következtetni, hogy a szóban forgóhoz hasonló törvény versenyellenes megállapodások kötésére kötelezi az importőröket, gyártókat vagy kiskereskedőket. [28] Ez különösen akkor igaz, ha a nemzeti szabály önmagában elegendő, és érvényesítéséhez nincs szükség végrehajtási megállapodásokra. [29]

64. Másodszor, a kérdést előterjesztő bíróság nem utal arra, hogy az EUMSZ 101. cikkel ellentétes megállapodások álltak fenn a szóban forgó törvény elfogadásakor, vagy jöttek létre a hivatkozott jogszabály létrehozatalát követően.

65. Végül, a kérdést előterjesztő bíróság által rendelkezésre bocsátott információban számomra semmi nem utal arra, hogy a belga hatóságok hatáskört ruháztak magán gazdasági szereplőkre.

66. A fenti megfontolásokból az következik, hogy az alapügyben szóban forgóhoz hasonló nemzeti törvény nem ellentétes az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésével együttesen értelmezett EUMSZ 101. cikkel.

## IV – **Végkövetkeztetések**

67. Mindezek alapján azt javaslom, hogy a Bíróság az alábbi választ adja a hof van beroep te Brussel (brüsszeli fellebbviteli bíróság) által előterjesztett kérdésekre:

A dohánytermékek árreklámját tiltó olyan nemzeti rendelkezés, amely minimumárak betartására kötelezi a kiskereskedőket azáltal, hogy megtiltja számukra, hogy a gyártó vagy az importőr által az adójegyen feltüntetett ár alatti árat alkalmazzanak a dohánytermékekre, nem ellentétes a dohánygyártmányokra alkalmazott jövedéki adó szerkezetéről és adókulcsáról szóló, 2011. június 21-i 2011/64/EU irányelv 15. cikkének (1) bekezdésével, az EUMSZ 34. cikkel és az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésével összefüggésben értelmezett EUMSZ 101. cikkel.

27 — Lásd többek között: 1995. október 5-i Centro Servizi Spediporto ítélet, C-96/94, EU:C:1995:308, 21. pont; 2002. február 19-i Arduino-ítélet, C-35/99, EU:C:2002:97 35. pont; 2006. december 5-i Cipolla és társai ítélet, C-94/04 és C-202/04, EU:C:2006:758, 47. pont; 2014. szeptember 4-i API és társai ítélet, C-184/13–C-187/13, C-194/13, C-195/13 és C-208/13, EU:C:2014:2147, 29. pont.

28 — Lásd: 1985. január 29-i Cullet és Chambre syndicale des réparateurs automobiles et détaillants de produits pétroliers ítélet, 231/83, EU:C:1985:29, 17. pont.

29 — Lásd: 1993. november 17-i Meng-ítélet, C-2/91, EU:C:1993:885, 15. pont; 1993. november 17-i Ohra Schadeverzekeringen ítélet, C-245/91, EU:C:1993:887, 11. pont.